

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 186/2023 rd

Svar på skriftligt spørgsmål om begränsning av politiska strejker

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 186/2023 rd undertecknat av riksdagsledamot Aino-Kaisa Pekonen /vänst:

Vad grundar sig den uppfattning som framförts för riksdagen om att rättspraxisen i Sverige begränsar politiska strejker till 1– 2 timmar,

varför håller Finland som enda nordiska land på att införa en maximitid för politiska strejker i lagen, när till exempel en politisk strejk på upp till en vecka i Sverige har konstaterats vara laglig, och

är regeringen beredd att omvärdera sina arbetslagstiftningsprojekt så att freden på arbetsmarknaden inte äventyras?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Politiska arbetskonflikter är sällsynta i Sverige. I Sverige begränsas inte maximitiden för politiska arbetskonflikter i lagstiftningen. När det gäller att avgöra om politiska arbetskonflikter är tillåtna är det således fråga om en helhetsbedömning, där domstolen i sitt avgörande beaktar särdragen i varje enskilt fall och kan komma fram till olika lösningar. I rättspraxis har åtminstone korta åtgärder av protestkaraktär ansetts vara tillåtna och deras varaktighet har de facto fastställts på förhand. Till exempel i fallet AD 2001 nr 89 ansågs en politisk arbetskonflikt som avser två timmar vara tillåten.

Bedömningen av lagstiftningen och rättspraxisen i Finlands viktigaste jämförelseländer i regeringens propositionsutkast grundar sig i stor utsträckning på de ställningstaganden som framförts i den juridiska litteraturen.

Johannes Lamminen har i sin doktorsavhandling bedömt att politiska arbetskonflikter i Sverige kan vara tillåtna främst som korta åtgärder av protestkaraktär vars längd de facto har fastställts på förhand. Längre politiska arbetskonflikter kan anses beröva de rättigheter som tillkommer motparten på basis av kollektivavtal, särskilt med beaktande av arbetsgivarens rätt att leda arbetet. (se Lamminen, Johannes: Työtaisteluoikeuden sisältö, rajat ja suoja, Åbo universitets publikationer, Åbo 2020, s. 127.)

I den europeiska lagstiftningen har man i allmänhet förhållit sig mer negativt till politiska arbetskonflikter än i Finland. I de övriga nordiska länderna anses i regel kortvariga politiska strejker vara godtagbara. I Tyskland är politiska arbetskonflikter förbjudna.

I Sverige har fackföreningarna protesterat mot en främmande stats politik till exempel genom att blockera ett utländskt fartyg. Ett särdrag i det avgörande (AD 1980 nr 15) som gavs av den svenska arbetsdomstolen på 1980-talet och som tas upp i det skriftliga spörsmålet är att den politiska arbetskonflikten motsatte sig militärjuntan i Chile, det vill den syftade till att påverka politiken i en främmande stat. I avgörandet från 2022 (AD 2022 nr 33) ansåg arbetsdomstolen å sin sida att den politiska blockadåtgärd som pågick i nästan en månad mot Rysslands anfallskrig i Ukraina var överdimensionerad.

I regeringens propositionsutkast har man på ovan nämnda sätt bedömt den nordiska praxisen i fråga om politiska arbetskonflikter.

I Danmark grundar sig strejkrätten huvudsakligen på rättspraxis och politiska arbetskonflikter har i princip ansetts bryta mot arbetsfredsplikten. Politiska arbetskonflikter är i praktiken tillåtna i form av korta demonstrationer eller protester under några timmar.

I Norge grundar sig arbetsfredsplikten på lagstiftning och kollektivavtal. Om politiska arbetskonflikter har avtalats i huvudavtalet mellan arbetsmarknadsorganisationerna och dessutom finns det rättspraxis om politiska arbetskonflikter. För att den politiska arbetskonflikten inte ska bryta mot arbetsfredsplikten har man i den norska rättspraxisen ansett att den måste vara kortvarig. I rättspraxisen har man ansett att den politiska strejkens varaktighet och konsekvenser förutsätts vara proportionerliga.

I regeringens propositionsutkast föreslås att en politisk arbetskonflikt som genomförs som arbetsinställelse får pågå högst 24 timmar. Andra politiska arbetskonflikter får pågå i högst två veckor.

Syftet med en politisk arbetskonflikt är att påverka de politiska beslutsfattarnas verksamhet, men dess direkta konsekvenser drabbar i allmänhet arbetsgivarna. Frågan huruvida politiska arbetskonflikter är tillåtna gäller i vilken mån de kan ske under arbetstid eller

riktas mot arrangemangen på arbetsplatsen. Arbetsgivaren kan förvänta sig att få arbetstagarens arbetsinsats till godo under arbetstiden enligt arbetsavtalet. När det råder arbetsfredsplikt kan arbetsgivaren med fog förvänta sig att arbetskonflikten inte inleds under avtalsperioden. En långvarig politisk arbetskonflikt kan således inte anses vara godtagbar.

Regeringen har förbundit sig att genomföra arbetslagstiftningsprojekt i enlighet med regeringsprogrammet. Arbetsmarknadsreformerna bereds på trepartsbasis genom att utnyttja den kompetens som näringslivs- och löntagarorganisationerna besitter.

Helsingfors den 28 november 2023

Arbetsminister Arto Satonen